

Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Sağlık Konusundaki Bilgi Düzeyleri ve Davranışları

Knowledge and Behaviour of University Students Related to Sexual Health

Araştırma

Research

Dr. Ergül Aslan, Hatice Bektaş**, Şükran Başgöl*, Sevdâ Demir***, Pınar Irmak Vural*****

Geliş tarihi : 02.05.2014

Kabul tarihi: 07.07.2014

Öz

Amaç: Araştırma, üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeyi ve davranışlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, dört farklı üniversitede eğitim gören, araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 613 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma verileri, literatür doğrultusunda hazırlanan 41 sorudan oluşan soru formu ile elde edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde sayı, yüzde, aritmetik ortalama ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,42 \pm 3,82$ 'dir. Öğrencilerin %12,4'ü ≤ 18 yaş grubunda ve %56'sı kız öğrencidir. Kız öğrencilerin, kadın-erkek üreme organlarını ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları (CYBE), aile planlaması yöntemlerini erkek öğrencilere göre daha iyi bildikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %44,9'u evlilik öncesi cinsel deneyim yaşadığını, %48,3'ü isteğe bağlı küretajı kabul edilebilir bulduğunu, %19'u ise himen'e değer yüklemenin anlamsız olduğunu ve %83,7'si cinsel sağlık/üreme sağlığı hizmetlerinden daha önce hiç faydalanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç: Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun cinsel sağlık hakkında bilgi sahibi olduğu; ancak çoğunun bu konuda bir hizmet almadığı saptanmıştır. Gençlerin bu dönemi ve gelecek yaşamlarını sağlıklı geçirmeleri için cinsel sağlığa yönelik eğitimlerin ve hizmetlerin yaygınlaştırılması oldukça önemlidir.

Anahtar sözcükler: Üniversite öğrencileri, Cinsel sağlık, Üreme sağlığı

Abstract

Objective: This study was planned to determine the knowledge, attitudes, and behavior about sexual health and reproductive health of these students.

Material and Method: The sampling of the study consisted of 613 students in four different university and accepted to participate in the study. The data were collected by question form prepared according to literature and consisting of 41 questions. In the statistical analysis of the data points, percentage, mean, and chi-square test were used.

Results: The mean age of the students was $21,42 \pm 3,82$. 12,4% of students were less than or equal to eighteen, and 56% of them female. It was found that female students know male and female reproductive organs, sexually transmitted infections, family planning method better than male students. 44,9% of them have sexual experiences before marriage, 48,3% of them stated that abortion is acceptable, 19% of them found giving meaning of hymen is ridiculous and absurd, and 83,7 of them stated that they didn't use sexual health/reproductive health services ever before.

Conclusion: It was detected that most of the students participated in the study had knowledge about general sexual health and reproductive health, but some of them didn't service about sexual health and reproductive health. In order to translate this university term to opportunities for the future, dissemination of sexual and reproductive health education is extremely important.

Key words: University students, Sexual health, Reproductive health

*Doç.; İstanbul Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Fak., İstanbul

**Araş. Gör. Kocaeli Ü. Kocaeli Sağlık Yüksekokulu, Kocaeli

***Araş. Gör.; Haliç Ü. Sağlık Bilimleri YO Ebelik Bölümü, İstanbul

****Araş. Gör.; Nişantaşı Ü. Meslek Yüksekokulu, İstanbul

Giriş

Bir toplumda üniversite gençliği, toplumun sosyo-kültürel yapısının en dinamik ve en yeni gelecek unsurlarını sergiler (1). Gençler toplumun sosyo-kültürel yapısının en dinamik unsurudur. Üniversite gençliğini, diğer gençlik gruplarından ayıran en önemli özellik ise onların geleceğin bilgili yönetici ve karar verici adayları olmalarıdır (2-4). Ülkemizde, Türkiye İstatistik Kurumu 2013 verilerine göre 10-24 yaş grubu toplam nüfusun yaklaşık %27'sidir (2). Yaşanan hızlı sosyo-kültürel değişim, ergenlik döneminde cinsel konularda yeterli eğitim almamış olmak, üniversite çağındaki gençleri Cinsel Sağlık/Üreme Sağlığı (CS/ÜS) konularında riske açık bir topluluk haline getirmektedir (5).

Gençlik döneminde, bedensel değişimlere cinsel davranışlardaki değişiklikler de eşlik etmektedir. Cinsel sağlık, çocukluktan yetişkinliğe geçişin, sağlık alışkanlıklarının ve cinsel davranışların şekillenmeye başladığı bir dönem olması nedeni ile gençlik yıllarında öncelikli olarak ele alınmalıdır (6). Gençlik dönemi ilerledikçe merak ve fantezilerin yerini cinsel deneyimler almaya başlamaktadır. Genç, genellikle kısa süreli öpüşme, okşama gibi sınırlı cinsel davranışlarla cinsel yaşamının sınırlarını genişletmektedir. Farklı yaşantılara ve güvenli olmayan davranışlara açıktır (7,8). Cinsellik ve cinsel yaşam sorunları gençlerin sağlığını en fazla etkileyen konulardandır. Gençlerin erken yaşta cinsellik deneyimi, kontraseptif kullanmada yetersizlik, erken yaşta evlilik ve gebelik, isteyerek ve güvensiz koşullarda düşük yapma ve CYBE hastalıkları temel üreme ve cinsel sağlık sorunlarıdır (9).

Cinsel aktif olan pek çok genç ilk cinsel ilişki deneyimini erken yaşlarda, sıklıkla yetersiz cinsel bilgi ile yaşamaktadır. Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmalar oldukça sınırlı olmakla birlikte üniversite gençlerinde yapılan bir çalışmada ilk cinsel ilişki yaşı yaklaşık 18 olarak belirlenmiştir (10). Pınar ve ark. da üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada ilk cinsel ilişki yaş ortalamasını 18,3 olarak bulmuştur (11). Kaya ve ark. kız öğrencilerin %4,7'sinin, erkek öğrencilerin %25,3'ünün cinsel deneyimi olduğunu ve %99,2'sinin ilk cinsel deneyimlerini 16-19 yaşları arasında yaşadıklarını tespit etmiştir (8).

Dünya genelinde de gençlerin çoğu toplumsal ve kültürel nedenlerle üreme sağlığına

erişememekte ve üreme sağlığı haklarını kullanamamaktadır. Yapılmış çalışmalarda öğrencilerin çoğunluğu, gençlere yönelik düzenlenecek cinsel sağlık eğitiminin üniversite programlarının içinde yer alması gerektiğini belirtmektedir (7,8,11).

Gereç ve Yöntem

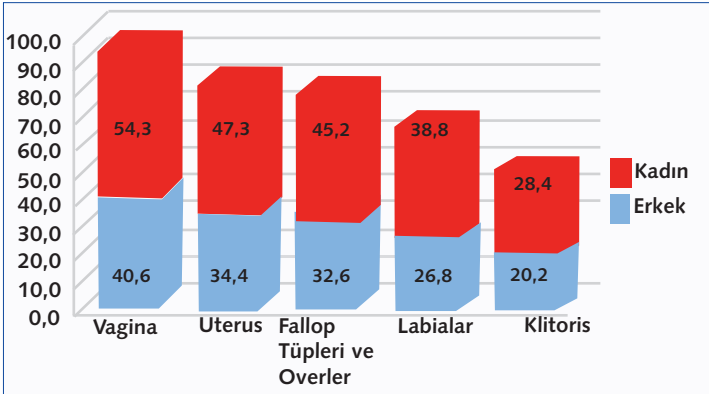
Araştırmanın Amacı ve Tipi: Bu araştırma farklı şehir ve üniversitelerdeki sosyal bilimlerde eğitim gören üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeyi ve davranışlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma tanımlayıcı kesitsel bir araştırmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi:

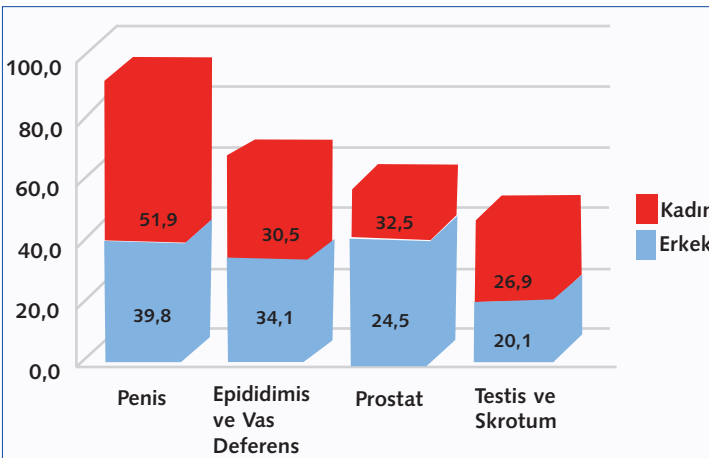
Araştırmanın evrenini Aralık 2013-Ocak 2014'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Haliç Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, Nişantaşı Üniversitesi Meslek Yüksekokulu ve Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda eğitim gören öğrenciler oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemi ise belirtilen tarihlerde araştırmaya katılmaya gönüllü olan 613 öğrenci oluşturmuştur. Örneklemde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü'nden 145, Haliç Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Açıklik Bölümü'nden 131, Nişantaşı Üniversitesi Psikoloji, İç Mimarlık, Sosyal Hizmetler ve Radyo Televizyon Bölümleri'nden toplam 180 ve Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'ndan 157 olmak üzere toplam 613 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilere toplam 660 anket dağıtılmış olup 47 öğrenci çalışmaya katılmayı reddetmiştir.

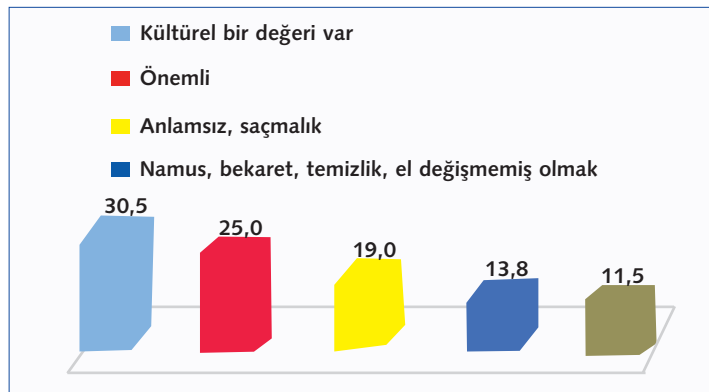
Verilerin Toplanması: Veriler, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen ve üç bölümden oluşan 41 soruluk anket formu ile elde edilmiştir. Birinci bölümde; öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, ikinci bölümde; cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeyleri ve üçüncü bölümde; cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin davranışları ve düşünceleri yer almaktadır. Anket formunun Kocaeli Üniversitesi'nde 30 öğrenci ile pilot uygulaması yapılmış ve anlaşılabilirlik açısından bazı sorular değiştirilerek son şekli verilmiştir. Anket formu sınıfta araştırmacılar tarafından ön açıklama ile bilgilendirme yapılarak doğrudan öğrenciler tarafından doldurulmuştur.

Şekil 1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kadın üreme organlarını bilme durumları (%)

Şekil 2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre erkek üreme organlarını bilme durumları (%)

Şekil 3. Öğrencilerin himen ile ilgili düşünceleri (%)

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın etik onayı Kocaeli Üniversitesi İlaç Dışı Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Daha sonra araştırma verilerinin toplanacağı kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Araştırma öncesinde katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmış ve onamları alınmıştır.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi:

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Windows 17,0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, ki-kare testleri kullanılmıştır.

Bulgular

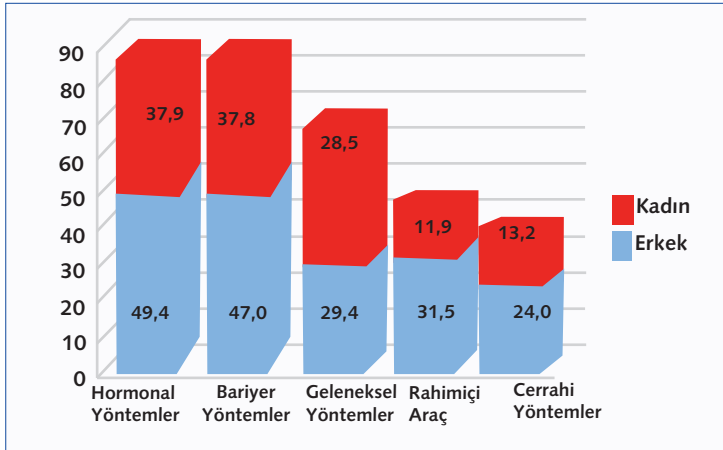
Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,42 \pm 3,82$ 'dir. Öğrencilerin %12,4'ü ≤ 18 yaş grubunda ve %56'sı kız, %29,4'ü Nişantaşı Üniversitesi'nde, %25,6'sı Kocaeli Üniversitesi'nde, %23,7'si İstanbul Üniversitesi'nde, %21,4'ü Haliç Üniversitesi'nde eğitim görmek olup, %49,4'ü birinci sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %71,6'sı çalışmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin sigara, alkol kullanma ve düzenli spor yapma durumları sırasıyla %42,3, %36,4, %52,5'dir. %18,6'sı gelirlerinin giderlerinden az olduğunu, %74,1'i ise en uzun süre yaşadıkları yerin il olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %3,3'ü evli, %22,5'i cinsel aktif (evliler dahil) olduğunu bildirmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre üreme organlarını bilme durumları incelendiğinde, kadın üreme organlarından vagina ve uterus her iki cinsiyet tarafından en çok bilinen organlar olmakla birlikte kızlar tarafından daha fazla bilindiği ifade edilmiştir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$) (Şekil1).

Erkek üreme organlarından ise penis hem kadınlar hem de erkekler tarafından en çok bilinen organdır ve cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Şekil 2).

Öğrencilerin yaşlarına göre (≤ 18 yaş, > 18 yaş) erkek üreme organlarını bilme durumlarının dağılımına bakıldığında, testis-skrotum ve prostat'ın 18 yaş üzeri olan öğrenciler tarafından daha fazla bilindiği belirlenmiş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Öğrencilerin cinsel aktif olma durumlarına göre üreme organlarını bilme durumlarının dağılımına bakıldığında; cinsel aktif olan öğrencilerin uterusu, fallop tüpü-overleri ve epididimis-vas deferensi istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazla bildikleri görülmüştür ($p < 0,05$).

Şekil 4. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre aile planlaması yöntemlerini bilme durumları (%)

Öğrencilerin %30,5'i himen'in kültürel olarak bir değeri olduğunu, %19'u ise himen'e değer yüklemenin anlamsız olduğunu ifade etmişlerdir (Şekil 3).

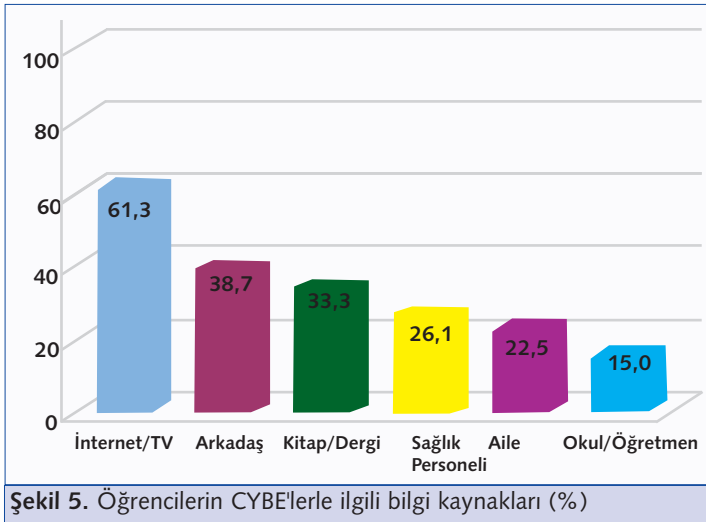
Öğrencilerin cinsiyetlerine göre, rahim içi aracın, cerrahi yöntemler ve geleneksel yöntemlerin kadınlar tarafından istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha fazla bilindiği bulunmuştur (sırası ile: $\chi^2 = 52,553$ - $p = 0,000$ / $\chi^2 = 10,691$ - $p = 0,001$ / $\chi^2 = 9,433$ - $p = 0,002$) (Şekil 4).

Bariyer ve cerrahi kontraseptif yöntemlerin 18 yaş üstü öğrenciler tarafından daha fazla bilinmesi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,005$). Yaş ilerledikçe bilinen yöntemler değişiklik göstermektedir. Cinsel aktif öğrenciler, cerrahi yöntemleri diğer öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazla bildiklerini ifade etmişlerdir ($p < 0,005$). Kız öğrencilerin HIV-AIDS, Hepatit, Genital Herpes Simpleks, HPV ve Gonore'yi erkek öğrencilere göre daha fazla bilmesi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,005$) (Tablo 1).

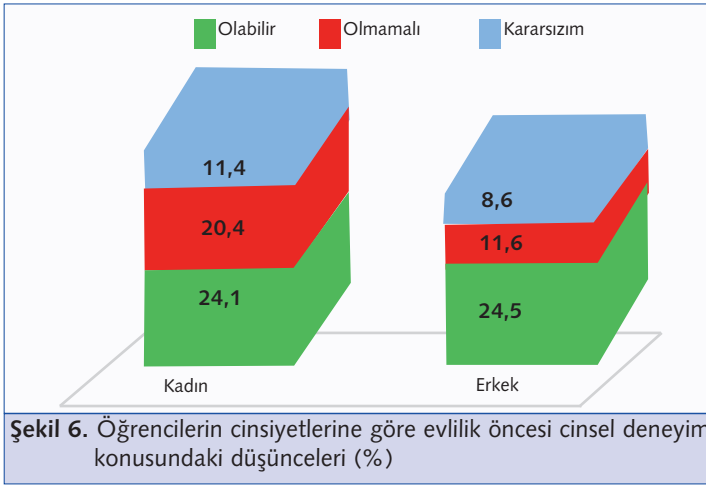
Öğrencilerin yaşları arttıkça (≤ 18 yaş, > 18 yaş), Genital Herpes Simpleks, Klamidya, HPV hastalıkları istatistiksel olarak daha fazla bilinmektedir ($p < 0,005$). Öğrencilerden cinsel aktif olanlar, HIV/AIDS, Herpes Simpleks, Gonore hastalıklarını istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazla bilmektedir ($p < 0,005$). Öğrenciler CYBE'lerle ilgili sahip oldukları bilgileri en çok internet/TV, arkadaş ve kitap/dergilerden elde ettiklerini ifade etmişlerdir (sırası ile: %61,3- %38,7- %33,3) (Şekil 5).

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre CYBE'leri bilme durumları (n=613)

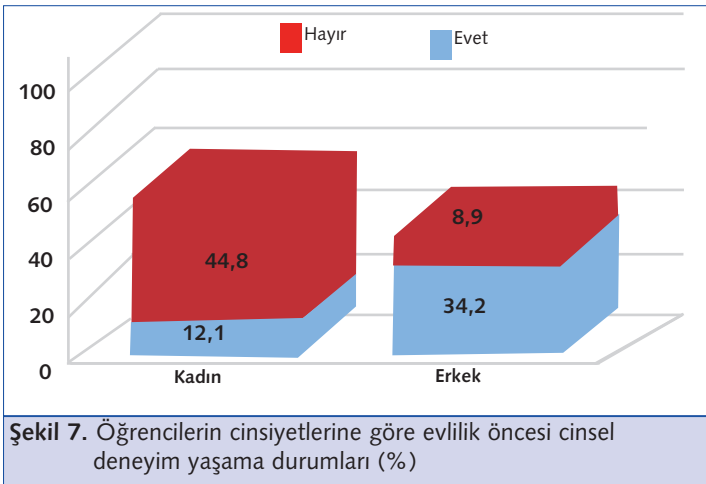
CYBE	Bilme Durumu	Kadın	Erkek	Toplam	İstatistiksel Sonuç
HIV/AIDS	n	305	258	563	$\chi^2 = 8,876$ $p = 0,003$
	%	49,8	42,1	91,8	
HEPATİT (B ve C)	n	214	192	406	$\chi^2 = 5,137$ $p = 0,023$
	%	34,9	31,3	66,2	
Genital Herpes Simpleks	n	130	76	206	$\chi^2 = 6,440$ $p = 0,010$
	%	21,2	12,4	33,6	
HPV	n	124	74	198	$\chi^2 = 5,283$ $p = 0,022$
	%	20,2	12,1	32,3	
Gonore	n	96	115	211	$\chi^2 = 14,275$ $p = 0,000$
	%	15,7	18,8	34,4	
Sifiliz	n	92	61	153	$\chi^2 = 1,443$ $p = 0,230$
	%	15,0	10,0	25,0	
Klamidya	n	31	27	58	$\chi^2 = 0,163$ $p = 0,686$
	%	5,1	4,4	9,5	

Şekil 5. Öğrencilerin CYBE'lerle ilgili bilgi kaynakları (%)

Şekil 6. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre evlilik öncesi cinsel deneyim konusundaki düşünceleri (%)

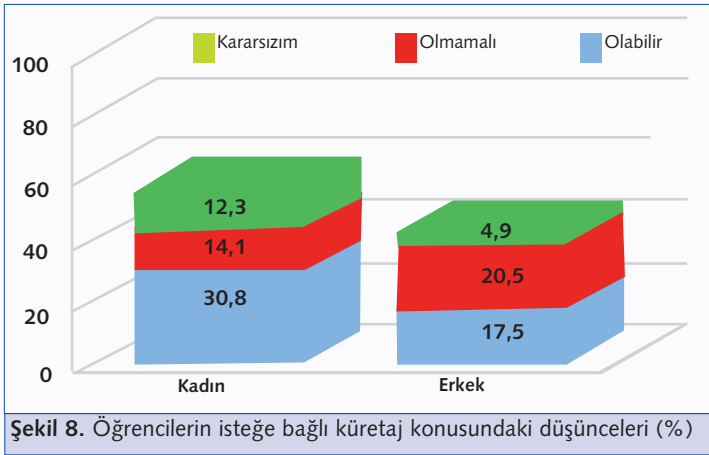
Şekil 7. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama durumları (%)

Şekil 6'da öğrencilerin cinsiyete göre evlilik öncesi cinsel deneyim hakkındaki düşüncelerinin dağılımı yer almaktadır. Buna göre, öğrencilerin evlilik öncesi cinsel deneyim

yaşanmasını kabul edilebilir buldukları (%48,6) görülmektedir ve ancak kız öğrencilerin "olmamalı" ve "kararsızım" ifadelerinden dolayı gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,005$). Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre evlilik öncesi cinsel deneyim yaşanmasını istatistiksel olarak anlamlı derecede kabul edilebilir buldukları görülmektedir ($p<0,005$). Öğrencilerin yaşlarına göre (≤ 18 yaş, > 18 yaş) evlilik öncesi cinsel deneyim konusundaki görüşleri incelendiğinde, 18 yaş üstü öğrencilerin evlilik öncesi cinsel deneyim yaşanmasını istatistiksel olarak anlamlı derecede kabul edilebilir buldukları görülmektedir ($p<0,005$). Öğrencilerin gelir gider durumlarına göre geliri giderine denk olan öğrencilerin daha az geliri olan öğrencilere göre evlilik öncesi cinsel deneyim yaşanmasını istatistiksel olarak anlamlı derecede kabul edilebilir buldukları görülmektedir ($p<0,005$). Evlilik öncesi cinsel deneyim "olabilir" ve "olmamalı" diyen gruplarda cinsel aktif olmayan öğrenciler daha büyük bir yüzdeye sahiptir ve bu fark hem olabilir hem de olmamalı diyenlerde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,005$).

Öğrencilerin %44,9'u evlilik öncesi cinsel deneyim yaşadığını ifade etmiştir (Şekil 7) ve bunların %73,8'i erkektir. Yapılan değerlendirmede, cinsiyete göre evlilik öncesi cinsel deneyim olması durumu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Öğrencilerin yaşlarına göre (≤ 18 yaş, > 18 yaş) evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama durumları incelendiğinde, 18 yaş üstü öğrencilerin evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama oranları daha fazladır ancak bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Cinsel aktif olan öğrencilerin %72,5'i evlilik öncesi cinsel deneyim yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu oran cinsel aktif olmayan grupla karşılaştırıldığında oldukça yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p>0,05$).

Öğrencilerin %48,3'ü isteğe bağlı küretaj'ı kabul edilebilir bulurken %34,6'sı ise isteğe bağlı küretaj'ın olmaması gerektiğini ifade ettiği görülmektedir (Şekil 8). Cinsel aktif kız öğrencilerin %3,8'i küretaj deneyimlerinin olduğunu ifade etmiştir ($n=13$).

Cinsel aktif kız öğrencilerin %22,4'ü, erkek öğrencilerin ise %66,7'si cinsel birleşme sırasında sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Kızlarda en çok yaşanan sorun orgazm olamama, erkekler de ise erken boşalma olduğu dikkati çekmektedir (sıra ile: %7-%11,1) (Tablo 2).

Öğrencilerin %83,7'si CS/ÜS hizmetlerinden daha önce hiç faydalanmadıklarını ifade etmişlerdir. Cinsel Sağlık/Üreme Sağlığı Hizmetleri'nden faydalananların büyük çoğunluğu kız öğrencilerdir (%9,0 - $p>0,05$). Öğrencilerin medeni durumlarına göre (%3,3'ü evli) CS/ÜS Hizmeti alma durumlarına bakıldığında, %83,3'ünün şimdiye kadar hiç böyle bir hizmet almadığı, hizmet alanların ise %11,1'nin bekar olduğu tespit edilmiştir. Gruplar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=6,891 - p=0,009$, $p<0,05$). CS/ÜS hizmetlerinden şimdiye kadar yararlanmayan öğrencilerin %56,8'i gerek duymadığını, %7,7'si evli olmayanlara bu

hizmetin verilmeyeceği düşüncesi ile bu hizmetlerden faydalanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tartışma

Adolesan dönemde olan üniversite öğrencileri, üreme sağlığı ve cinsel sağlık açısından toplumun risk altında olan önemli bir kesimini oluşturmaktadır (12,13). Gelişen teknolojinin ve beraberinde getirdiği uygulamaların (akıllı telefonlar, internet vb.) özellikle gençler arasında sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir. Aynı zamanda, üniversite ortamı ve arkadaşlıklarının birey için önemli olduğu ve akranlar arası bilgi aktarımının davranışlar üzerindeki etkisi önemle vurgulanmaktadır (14). Bu çalışmada öğrencilerin cinsel sağlığa ilişkin bilgileri daha çok (%66,2) internet/TV'den edindikleri bulunurken, bunu kitap/dergi (%36,6) ve arkadaş çevresi (%34,5) izlemektedir. Özalp ve ark.'nın (2012) 208 üniversite öğrencisini kapsayan çalışmasında, öğrencilerin %33,8'inin gazete, dergi, %23'ünün televizyon, %18,9'unun internet, %18,7'sinin arkadaş ve %2,9'unun danışma merkezlerinden bilgi amaçlı yararlandığı bildirilmiştir (15). Dağ ve ark. (2012) tarafından 331 öğrenciyi kapsayan çalışmada ise öğrencilerin %57,1'inin TV/internet/kitap, %15,7'sinin arkadaş, okul, konferans, %11,2'sinin aile, %8,5'inin doktor ve %7,5'inin hemşireden bilgi amaçlı yararlandığı saptanmıştır (14). Yapılan benzer çalışmalarda ve aynı üniversitede 2004 yılında Öztekin ve ark. tarafından yapılan çalışmada da, öğrencilerin üreme sağlığı ve cinsel sağlıkla ilgili bilgileri daha çok medya, internet ve akranlarından öğrendikleri belirlenmiştir (14,15,16,17,25). Buna göre, Türkiye'de

Tablo 2. Öğrencilerin cinsel birleşimde yaşadıkları sorunlar*

Cinsel birleşimde kızların yaşadığı sorunlar (n=343)	n	%
Sorun yok	77	22,4
Uyarılmada zorluk	14	4,1
Orgazm olamama	24	7,0
Vaginismus	4	1,2
İlişkide ağrı	18	5,2
Cinsel birleşimde erkeklerin yaşadığı sorunlar (n=270)		
Sorun yok	180	66,7
Uyarılmada zorluk	13	4,8
Erken boşalma	30	11,1
Sertleşme bozukluğu	8	3,0
İlişkide ağrı	7	2,6

* Birden fazla yanıt verenler bulunmaktadır

üniversite gençliğinin üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamadıkları söylenebilir, sıklıkla yararlandıkları internet ve arkadaş ise birey için yetersiz ya da yanlış bilgi kaynağı olabileceğinden, sağlık bakım profesyonellerinin ve akran eğitim modelinin bu konudaki önemini görebilmekteyiz (11,18).

Bu çalışmada, öğrencilerin evlilik öncesi cinsel deneyim konusundaki düşünceleri değerlendirildiğinde, çoğunluğunun (%48,6'sının) bu deneyimi normal karşıladığı bulunurken, bu oran erkek öğrencilerde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$, $\chi^2=10,046$). Evlilik öncesi cinsel deneyim yaşayan öğrencilerin (%46,3'nün) büyük kısmını da (%34,2) erkek öğrencilerin oluşturması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$, $\chi^2=197,062$). Cinsel açıdan aktif olma durumuna göre de öğrencilerin evlilik öncesi cinsel deneyimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$, $\chi^2=53,908$). Ülkemizde üniversite gençliği üzerinde yapılan çeşitli çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (8, 11, 18). Türk toplumunun sosyo-kültürel yapısı ve cinsellikle ilgili değer yargıları, kızlar ve erkekler arasında cinsellik konusunda farklı yaklaşımları ortaya çıkardığı bir gerçektir (19). Kadınların evlilik öncesi cinsel ilişki yaşaması kadınların suçlandığı, ayıplandığı bir durum iken; erkeklerde deneyim olarak kabul edilebilmekte ve cinsiyetler arası farklılık görülebilmektedir. Genç nüfusa sahip olan ülkemizde, evlilik öncesi cinsel ilişki deneyimleme geçmiş yıllara artış göstermektedir (20, 21). Bu da beraberinde, cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin doğru bilginin verilmesinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Ancak, Türkiye'de gençlere yönelik cinsellik ve üreme sağlığına ilişkin bilgilendirme ve eğitim programları yetersiz olup, gençlerin doğru bilgiye ulaşması zor olabilmektedir. Nitekim bu konuda yapılan çalışmalar, mevcut durumu ortaya koymuş ve ülkemizde üreme sağlığı/cinsel sağlığa ilişkin farkındalık artarak, çeşitli uygulamalar başlatılmıştır. Birçok belediyede (Buca belediyesi- İzmir, Bağlar belediyesi- Diyarbakır ve Bağcılar belediyesi-İstanbul gibi) gençlere ve kadına yönelik cinsel eğitim seminerleri başlatmıştır. Aynı zamanda bazı üniversitelerde, akran eğitim modeli kullanılarak gençlerin bu konuda bilgilendirilmesini

amaçlayan projeler yapılmıştır ve devam etmektedir (14,22). Yine T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü (2007) tarafından Türkiye üreme sağlığı programı kapsamında "Gençlik danışmanlık ve sağlık hizmet merkezleri CSÜS eğitimi modülü" uygulamaya geçirilmiştir (6). Birçok Batı ülkesinde ise cinsellik ve üremeye ilişkin bilgiler ilköğretimden başlayarak üniversite eğitim programlarında zorunlu ya da seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Ülkemizdeki okullarda ise bu konular daha sınırlı işlenmekte ve bu konulara yönelik yapılacak çalışmalarda izin alma süreci güç olabilmektedir. Yaptığımız çalışmada da öğrencilerin yalnızca %11,7'sinin CS/ÜS'na ilişkin bilgilendirme eğitimine katıldığı bulunmuştur. Gençler çoğunlukla bu eğitimlere gereksinim duymadıklarını, utandıklarını ve gidebilecekleri kurumu bilemediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir (23,24). Bu doğrultuda, cinsel/üreme sağlığı eğitiminin üniversiteye gelmeden önce temel eğitim döneminde, farklı yaş gruplarının gereksinimlerine müfredat programının oluşturulması gerektiğini düşünülmektedir.

Bu çalışmada, CYBE arasında en fazla bilinenin HIV/AIDS olduğu saptanmıştır. Çalışma sonucu diğer araştırmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (11,18,25). HIV/AIDS'in öğrenciler tarafından en çok bilinen CYBE olması, medyada geniş yer alması ile açıklanabilir. CYBE arasında HIV/AIDS' in dışında en çok bilinenlerin ise; %62.3 Hepatit B, %49.9 oranında Hepatit C hastalığının bilindiği tespit edildi.

Adolesan ve gençlik dönemi; üreme sağlığına ilişkin problemlerin sık yaşandığı, istenmeyen gebelik ve isteyerek düşüklerin olduğu, riskli davranışların görüldüğü önemli bir dönem olması nedeniyle gençlerin Aile Planlaması yöntemlerinin seçiminde bilinçli davranışları özellikle önemlidir. Özalp ve ark. (2012), 208 üniversite öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada; AP yöntemi olarak öğrencilerce en çok bilinen yöntem %93,8 OKS, %70,7 kondom ve %66 RİA olduğunu, fitil, jel, diyafram ve norplant gibi yöntemlerin çoğunlukla gençler tarafından bilinmediğini araştırma sonucunda belirtmiştir (15). Bu çalışmada ise; öğrencilerin en fazla bilinen yöntemlerin %82,1 ile prezervatif, %75,2 ile

oral kontraseptif olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla AP yöntemleri bilme oranının daha yüksek olduğu araştırma sonucunda bulunmuştur. Araştırma sonucumuz literatür ile uyumludur (15,24).

Sonuç ve Öneriler

Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun cinsel sağlık hakkında bilgi sahibi olduğu; ancak çoğunun bu konuda bir hizmet almadığı saptanmıştır. Öğrencilerin yalnızca %11,7'sinin cinsel/üreme sağlığına ilişkin bilgilendirme eğitimine katıldığı bulunmuştur. Öğrencilerin %44,9'unun evlilik öncesi cinsel deneyim yaşadığını ve bunların çoğunluğunu da erkeklerin oluşturduğu saptanmıştır.

Adolesan döneminde olan üniversite öğrencileri, üreme sağlığı ve cinsel sağlık açısından toplumun risk altında olan önemli bir kesimini oluşturduğundan, gençlerin bu dönemini ve gelecek yaşamlarını sağlıklı geçirmeleri için cinsel sağlığa yönelik eğitimlerin ve hizmetlerin yaygınlaştırılması son derece önemlidir. Öğrencilerin bu hizmetlere katılımlarının artırılması için, cinsel/üreme sağlığı eğitiminin temel eğitim döneminde, farklı yaş gruplarının gereksinimlerine müfredat programının oluşturulması,

üniversitede eğitim gören öğrenciler için üniversite içerisinde posterler, afişler, duyuruların yapılması ve verilen eğitimlerin yinelenmesi, farklı eğitim tekniklerinin kullanılması ve öğrencilerin bu konudaki düşüncelerinin alınması önerilmektedir.

İletişim: Dr. Ergül Aslan

E-posta: ergul34tr@hotmail.com

Kaynaklar

1. World Health Organization. Sexual and reproductive health. [Internet] <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/adolescence/en/> Erişim: 20.03.2014
2. Türkiye İstatistik Kurumu [Internet] http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1027 Erişim: 18.03.2014
3. Uygun S. Üniversite Gençliğinin Yabancılaşması. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi 2004; 57: 231-6.
4. Pektaş İ, Bilge A. Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin problem alanlarının belirlenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2007; 8(14): 83-98.
5. Karabulutlu Ö, Kılıç M. Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011; 14 (2): 39-45.

Erişim Adresi: <https://www.flickr.com/photos/jaredpolin/14011504167>

6. T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri katılımcı kitabı [Internet] <http://www.ghs.gov.tr/birimdosya/Gus.pdf> Erişim: 18.03.2014
7. Simbar M, Tehrani FR, Hashemi Z. Reproductive health knowledge, attitudes and practices of Iranian college students. *Eastern Mediterranean Health Journal*, Vol. 11, Nos 5/6, 2005.
8. Kaya F, Serin Ö, Genç A. Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsel Yaşamlarına İlişkin Yaklaşımlarının Belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2007; 6(6): 441-8.
9. UNICEF, The State of the World's Children 2011. <http://www.unfpa.org.tr/turkeytr/rapyay/genclerdeincinselsaglik.pdf> Erişim: 18.03.2014
10. Giray H, Kılıç B. Bekar kadınlar ve üreme sağlığı. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 2004; 13(8): 286-9.
11. Pınar G, Doğan N, Ökdem Ş, Algier L, Öksüz E. Özel bir üniversitede okuyan öğrencilerin cinsel sağlıkla ilgili bilgi tutum ve davranışları. *Tıp Araştırmaları Dergisi* 2009; 7 (2):105 -13.
12. Dattilo J, Brewer MK. Assessing clients' sexual health as a component of holistic nursing practice: Senior nursing students share their experiences. *Journal of Holistic Nursing* 2005; 23: 208-19.
13. Koluçak S, Güneş G, Pehlivan E. İnönü Üniversitesi öğrencilerinin üreme sağlığı konularında bilgi düzeyleri ve hizmetten beklentileri. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2010; 17 (1):7-14.
14. Dağ H, Dönmez S, Şirin A, Kavlak O. Akran eğitiminin üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeylerine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2012; 15(1):10-7.
15. Özalp S, Tanır İlgin H, Karataş A, İlgin B. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp ve Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve aile planlaması konusundaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Düzce Tıp Dergisi* 2012;14(3):18-21.
16. Kılıç NH, Nurcan EK. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sigaraya yönelik bilgi, tutum ve davranışları. *Sağlık Bilimleri Dergisi* 2006; 15(2): 85-90.
17. Biri A, Korucuoğlu Ü, Yılmaz E. Adölesan kızların cinsel bilgi gereksinim durumlarının belirlenmesi. *TJOD* 2007; 4(2):104-7.
18. Aras Ş, Orçun E, Özcan S, Şemin S. Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencilerinin cinsel bilgi, tutum ve davranışları. *Sağlık ve Toplum Dergisi* 2004;4(1):23-8.
19. Şimşek H. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi* 2011; 25(2): 119 - 26.
20. Özkan H. Üniversite gençliğinin aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmaya ilişkin yaklaşımları. İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.1994.
21. Nalbant H, Bulut A. Gençler ve üreme sağlığı. *Aktüel Tıp Dergisi* 2001; 6 (1):30-6.
22. Kırmızıtoprak E, Şimşek Z. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve güvenli cinsel yaşam konusunda gençlerin bilgi ve davranışlarına akran eğitiminin etkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 2011;10(4):463-72.
23. Karabulutlu Ö, Kılıç M. Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2011; 14 (2): 39-45.
24. Koç Z, Sağlam Z. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Sağlık Yüksekokulu üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve aile planlaması ile ilgili bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi. *Türk HIV/AIDS Dergisi* 2006; 9(2): 47-60.
25. Öztekin Ö, Özkul H, Toğluk E, Aslan E. Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeyleri. 2. Uluslararası - 9. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Kongre Kitabı, 734-736, Antalya, Türkiye, 7-11 Eylül 2003. (Poster Bildiri)